

DEMETER SZILÁRD

A labda

Az autóbusz körül tülekedő utasok közül senkinek sem jutott eszébe benézni a jármű alá. A káromkodva érkező sofőr a hátsó sorba szorultakat ráncigálta vállaiuknál fogva:

– Hogy az istennyila csapna magukba, jóemberek, álljanak már sorba, ez nem civilizált emberekhez méltó viselkedés. Engedjenek már oda, nélkülem a busz nem indul...

– Veled induljon, Rapid – dobta oda valaki foghegyről a tömegből, többször megjárták már, hogy az úton maradtak, úgy kellett kigyalogni a tetőre, hogy valami alkalmival elérjenek munkába. A sofőr elvörösödött, mert a gúnynevét nemigen szívlelte, nyugodt stílusban szeretett vezetni, a munka megvár, mondogatta a türelmetlenkedőknek, azok inkább a melegítő féldecit látták elúszni, mámegeg rohanni kell.

Idegesen taposott a gázpedálba, a kerekek alól szétspricceltek a kavicsok. A zörögve távozó autóbusz helyén egy barna gyerekestek feküdt.

Egyszemjankó megrázta magát, felkelt, remegő lábakkal a tér széle fele indult. Ott két egyforma fiú leste hőstettét, ők is felemelkedtek, leporolták magukat, bevárták.

– Addsa a labdát – nyújtotta Egyszemjankó a kezét az egyik fele. – Megnyertem a fogadást. Az ikrek rövid ideig elgondolkodva méregették, aztán úgy döntöttek, nem éri meg verekedni a félszeművel, mert rájuk hozhatja a cigánybandáját, az anyjuknak majd hazudnak valamit, mi lett a labdával. Kényyszeredetten átadták a valódi bőrlabdát, ugyanazon fejmozdulattal néztek Egyszemjankó után, ahogyan boldogan elslisszol a cigányblokkok fele.

– Söjjetmic! – kiáltott fel a barátjának. – Gyere már le, menjünk focizni! – diadalmasan felmutatta a mai zsákmányt. Az érkezett is rögtön, nagyon szeretett focizni, de legjobban szögletet szeretett beadni, egészen belelkesült, ha az ellenfélről úgy pattant a labda, „Söjjet, söjjet, én júgom!”, selyp volt, innen a neve. A bőrlabda tiszteletére felhúzta ronggyá rúgott stoplis cipőjét, Egyszemjankó lopta azt is a városi focicsapat szemeteséből.

– Honnan sejezted? – vette kézbe álmai labdáját, megpattintotta a földön, fel van-e fújva.

– Az ikrektől nyertem – mondta büszkén Egyszemjankó, örült, hogy barátja ennyire belelkesült. – S apád? Megint meg fog verni, hogy loptad...

– Úgy gondoltam, hogy nálad hagyom – sandított Söjjetmicire Egyszemjankó.

– Jó – vonta meg a vállát az, ő mondhatja nyugodtan, hogy Egyszemjankóé a labda, amióta apáik egyszer részegen összeverekedtek a kocsmában, nincsenek beszélő viszonyban, Egyszemjankót sem kapják el tehát. – De játszhatok veled! – Egyszemjankó bólintott, így van ez rendjén.

Hatalmas fütytel érkezett Egyszemjankó öccse. – Hallom, baszki, hogy elvetted az ikrek labdáját.

– Nem vettem el, hanem elnyertem – kapta fel a fejét Egyszemjankó.

– Hát... – az öccs elgondolkodott. – A salakpályán mindenki téged vár, meg akarnak verni, mert megérkeztek az ikrek, s azt mondták, hogy nálad van a labdájuk, azért nem tudták hozni. Mintha a nagyokon kívül bárkinek is odaadták volna valamikor.

– Most kik vannak ott? – kérdezte a báty.

– A külső negyediek, akik a csíkos blokkokban laknak.

– Azokat én megeszem – nyugodott meg Egyszemjankó, de azért úgy döntöttek, hogy inkább a Berki-kertbe mennek.

A Berki-kertben térdig ért a fű, magának a tulajdonosnak is nehezére esett rohanni, hát még a gyerekeknek, bőrlabda ide vagy oda, csak fejelgetni tudtak. Ilyenkor meg nagyon oda kell figyelni, nem csoda, hogy az önnön csőszeként lopakodó tulaj meglepte őket. Elkapta a labdát, és vigyorogva nézte az elrohanó kölyköket. Egyszemjankó pár méter után megállt:

– Bács, adja vissza a labdánkat, soha többé nem jövünk ide!

– Kéne, mi? – horkantotta az öreg. – Büdös cigánya, itt letapossátok nekem a füvet. Majd, ha kaszálni jösztek, visszakapod. Azzal sarkon fordult, és diadalmasan fütyörészve a pajtája fele indult. Igaz, ő farmnak nevezte ezt az egészet, nemigen hagyott ki alkalmat a kocsmában, hogy a farmjával ne dicsekedt volna. Itt jön a farm-motoros, vigyorogtak a vasgyári munkások.

Megölöm, suttopta Egyszemjankó vadul körülnézve, de semmi erre alkalmas tárgyat nem látott a közelében, a méteres farudakat, amiket a gazda eléggé nagyképpően kerítésnek nevezett, már rég letörték a negyedbéli nagyfiúk. Kellett nekik, verekedni.

Verekedni a Jázon szoktak. A vasgyárban használt koksztöntőformák törmelékeiből egészen nagy „fennsík” hordódott össze a száz év alatt, közepében megállt a víz is, sőt, néha vadkacsa is akadt. A tó körül döntötték el, kié a belső és a külső negyed közötti pingpong-asztal, vagy a városszéli fásszínek, netán egy Nő.

– Most mit csinálsz? – kérdezte Söjjetmici riadtan, a barátja képes volt úgy dühbe lovagolni magát, hogy ezért már a rendőrségre is bevitték.

– Megyek a Jázra, keresek valami csapágyat, és belövöm az ablakát – rándította meg a vállát Egyszemjankó, öccse nagyot bólintott.

– Az jó, én hazafutok a kövesparittyáért.

A Jáz szélén, az egészen friss hordalékban bizony egész csapágyakat lehetett találni, és ha a kisszekér kerekének már nem volt alkalmas, akkor fásasztó munkával, de szét lehetett törni. A csapágygolyónál jobb töltelék a parittyába nem is kell.

A Jázon most kisiújk püfölték egymást, az egyik csapat épp a völgy fele húzódott, a cserjék mögött hátha hátba tudják támadni az ellenfelet. Egyszemjankóék óvatosan a másik oldalon keresgéltek, szerencsésen. Söjjetmici rögtön két nagy csapágyat is talált. Le kellett menniük a betonútra, hogy össze tudják törni őket, a salakdomb szélétől cipelték az öntöttvas-darabkákat. Azokkal, ha jó szögben ejtik, szét lehetett törni még a „fedeles”-csapágyakat is.

Lihegve érkezett Egyszemjankó öccse. – Hol a parittyá? – kiabált már messziről a báty.

– Nem kell, nem kell – integetett a kisebbik. – Láttam, hogy odaadta a labdát a fiainak. Gyertek, verjük meg őket, és vegyük vissza tőlük.

A két nagyobb rögtön otthagya a csapágyakat az úton, és rohantak a belső negyed fele, ott elkapathatják a bitorlókat. Mert senki sem ment a salakpályára szívesen, ha a nagyok ott unatkoztak. Elvették a labdát, és aligha rúghatott abba egy aligrác, főleg, ha Malacka bácsiékat is ott ette a fene.

A belső negyed végén igencsak élénken rúgták a labdát, a *labdájukat* a Berki kert tulajdonosának a gyermekei, dacára az emeletről mélyen kihajló tanítónő fenyegetéseinek. És hogy a jázi verekedésnek valami komoly tétje lehetett, arra abból lehetett következtetni, hogy a város hülyéit is beválogatták a csapatba.

– Játshatunk? – álltak meg az asztfaltcsík szélén Egyszemjankóék. A riadalom csak egy pillanatig tartott. A kapus hátrafordult, és teljes erejéből elrúgta a labdát.

– Söjjet – vigyorodott el Egyszemjankó barátja.

De nem sokáig vigyoroghatott. Az erővel, de laposan megrúgott labda beverte az áramelosztó ablakának pléh redőnyeit, és beesett a „trafó”-nak becézett zárt épületbe.

– Kurvaisten – dühöngött Egyszemjankó. – Picsa. Most be kell másznom – intett Söjjetmicinek, hogy álljon a betörött ablak alá. A gyerekek némán nézték, amint a barátja tolvajlétrát tart neki, majd valahogyan a vállára lépve Egyszemjankó belecsimpaszkodik az ablakkeretbe. Nagy nehezen felhúzta magát, és bebújt az ablakon.

Aztán csak egy csattanás hallatszott. És a negyedben mindenütt elhallgatott a rádió.

A villanyművek mérnöke dühösen húzta fel a nadrágját, még hogy egy gyerek bemászott a trafóházba, szent szar, mi jöhet még ebben a városban, orvost hívtak, kérdezte a telefonálót, igen, Bandi, de lakatost nem, mondta a telefonáló, siess azokkal a kulcsokkal, sietek, hogy a fene enné meg, éjszakás vagyok, dühöngött a mérnök.

Az orvos a mérnök után lépett be, hóna alatt a hordággal, a mentőautó sofőrje távol tartotta a kíváncsiskodókat. Nemsokára ki is jöttek, a hordágyon egészen kis valamit hoztak letakarva. A fél negyed az ablakban lógott, mert hogy a mérnök lekapcsolta az áramot. Megérkezett Egyszemjankó apja is, kocsmából jöhetett, erősen tántorgott. Meglátta a kisebbik fiát:

- Már megint itt lopod a napot, az anyád úristenit, sipirc haza! - próbálta megfogni a kölyök fülét. - Megmondtam, hogy ezekkel a tolvajokkal ne barátkozzatok - mutatott a síró Söjjetmicire. - Ti meg, Bandi, mit visztek itt? - kérdezte a hordágyra mutatva.

Az orvos ránézett.

- Szenet - mondta. - Csak szenet.

Hármasoltár

A pszichiáternő meglepődött, amikor a harmadik hét végén megszólaltam, pedig ő mind biztatott, mesélném el, mi is történt tulajdonképpen. Ha jól belegondolok, nem is az ő kedvéért szólaltam meg, de már nem bírtam a szobatársaimat, tiszta nyereségnek tűnt az a pár óra, amit a rendelőben tölthettem. De mindig vissza kellett térnem a kórterembe, ahol mellettem egy sápadt, szemüveges fiú feküdt, ő sem szólalt meg, de legalább érezni lehetett, hogy nem bírja a környezetet, hallgatólagosan szövetségesemnek tekintettem.

Nagyapámat nem bántam, hogy meghalt. A doktornő ezt nem értette, vagy nem akarta érteni, hiszen, mint meséltem, ő nevelt fel, miután a szüleim és a testvéreim meghaltak. Nagyapámról az első igazi emlékem talán az, amikor részegen elindult világgá, és a Vasszarakanyarban elaludt, úgy cipeltük haza az unokatestvéreimmel, hát hogy is szerethettem volna. Nagymamát imádtam, mert ő is imádott engem, állítólag apám volt a kedvenc fia, én meg nagyon hasonlítok rá, jegyezték meg mindig nagynénéim. Mama, mert így hívtuk, csak nekem készített kikevert tojást, cukorral keverte ki a tojássárgát hatalmas türelemmel, hogy habos legyen, senki másnak, vagy legalábbis így hittem én.

Az unokatestvéreimmel sem volt semmi baj, bár csak vakációban laktam velük együtt, nagy csatákat vívtunk éjszaka, hogy ki kerül a dunyha közepére, arról biztos nem rántották le.

Amikor iskolába kerültem, azt hiszem, akkor derült ki, hogy valami baj van velem. A tanítóm mindig szomorúan nézett rám, miután verekedtem, és ő elnaspágolt, nem tehet róla, győzködte magát, megjegyeztem ezt a mondatot, és úgy éreztem, örök életemre felmentett minden elszámolási kényszer alól. Én voltam az egyik legerősebb az osztályban, mindenkit meg tudtam verni,

sőt, olyan dolgokat is véghezvittem, amihez senkinek sem volt bátorsága, büszkélkedtem a doktornőnek, például kimásztam az első emeleti keskeny párkányra, és a hátsó ablaktól araszoltam az elsőig, mondván, én vagyok a Pókember. Valami felsős lányok zsuzsivonatoztak az udvaron, megláttak, beáruztak az igazgatónak. Szerencsére akkor nem kaptam verést, mert amikor beugrottam az ablakon, egy véletlenül felém hajított fémvégű ceruza felszakította a homlokomon a bőrt, kezelésre vitt a rémült tanci.

Az első pofont a négyszögön kaptam az igazgatótól, kiállítottak, a diri elvetemült csirkefogónak nevezett, a girnyász Góte meg röhögött rajtam. Ezt mindenesetre megjegyeztem.

A második pofont szintén az igazgatótól kaptam, amikor betörtünk az iskola raktárába krétaért. Isten tudja, minek kellett Ordasnak, azt hiszem, vízbe keverve itták meg, hogy lázuk legyen, és ne kelljen menniük iskolába. A krétaért viszont kaptam egy elszakadt bicikliláncot és két csapágyat, ezekhez még loptam kettőt, nagyapám vázat faragott hozzájuk, ilyen kis szekeret, azzal versenyeztünk a betonúton Telep fele, sőt, néha azzal csorogtam le, már ahol lehetett, nagyapámék házához. A pszichológusnőt nagyon érdekelte, hogy milyen viszonyban voltam Ordasékkal, nem akarta a pina felfogni, hogy én független vagyok mindenkitől, nem tehetek semmiről, most már tudom, apám vére ütközött ki belőlem, legalábbis ezt mondta keresztanyám, amikor először vittek be a rendőrök.

Góte miatt kaptak el, mert bár röhögött rajtam, amikor a diri megpofozott, mégis társammá fogadtam, ketten csaltuk ki a Berki-kertbe Malackát. Focizni hívtuk, de én letepertem őt a magas fűbe, összekötöttem a kezét, elővettem a nagyapámtól csórt agancsnyelű kést, és riogattam, hogy most el fogom engedni a vérét. Gótééknek közel volt a pajtájuk, elküldtem, hozzon egy véres tálat, a geci ahelyett a rendőrségre rohant, és kihívta a milicistákat. Hárman jöttek, megbilincseltek, bevittek a rendőrségre, kopaszra borotváltak, a kaloriferhez kötöztek, és a talpamat ütötték egy gumibóttal. Nagyapám jött értem, hazavitt, ő is jól megvert nadrágszíjjal, majd kukoricaszemekre térdepeltetett.

Miért akartam elengedni a pajtásom vérét, kérdezte a doktornő, kíváncsiságból, válaszoltam, nem hitt nekem. Azért én tovább meséltem, most már folyt belőlem a szó.

A verés után sokáig nem csináltam semmi rosszat, vagy legalábbis nem úgy, hogy rajtakapjanak. Sőt, játszottam az unokahúggal, babáztam is. Csak hát amikor doktorosdit játszottunk, megittam vele az altatót, amit a köhögésünk miatt írtak fel, három napig mosták a kórházban, engem csak egy napig, mert nagyjából én játszottam többször a doktor bácsi szerepét. Tiszta véletlenül fedezték fel a tettünket, az unokahúgom a hintán aludt el, mama akkor még csak a fáradtságra gyanakodott, de a házban megtalált engem is, amint a padkán hortyogtam, erre fogott gyanút, a szomszéd vitt fel az autóján a sürgősségre.

Az alatt a két nap alatt a kórházban, míg az unokahúgom a perfúzió alatt feküdt kaptam egy oltópisztolyt, Csabikával azzal játszottunk cowbojosdit. Rájöttem, a főorvos szereti a gyerekeket, sokat lógtunk a rendelőjében, mindenféle kérdéseket tettünk fel. A második nap sikerült lopnunk néhány becsomagolt tüt, ami passzolt a pisztolyainkba, most már élesbe ment a játék. Csabika eszméletlenül jól célzott, sok tüt lőtt belém, bosszúból én másokba lövöldöztem, még egy ablakot is sikerült kitörnöm. Soha nem kaptak el. A kórteremben fekvő gyermekek nem mertek beárujni, miután éjszaka megvertem a nagytökűt, neki a heregolyói dagadtak fel valami miatt. Sokkal kisebb volt, mint én, alig ötéves.

Semmiféle megbánást nem éreztem, válaszoltam a pszichiáternek, azért vertem meg, mert meg tudtam verni, a tökeibe is belerúgtam, miután hányt, akkor meg azért kapott egy pár pofont.

A kórház után sem csendesedtem meg, íjat készítettem, és nekiindultam vadászni. Nagynénéim aggódtak, hogy ezzel csak apámtól örökölt hajlamaimat erősítem fel, akkor derült ki számomra, hogy apám vadász volt. Nyulakat, verebeket lőttem, egyebet semmit, de láttam őzet is. Viszont megbarátkoztam az erdőszel, aki kölcsönkért a nagyapámtól, hogy felvigyen az erdőre, kell neki egy inas, mondta.

Nagyapám könnyű szívvel beleegyezett, mama sírt csak, hogy a kisunokája olyan messzire kerül tőle, de nem érdekelt, az erdősz megígérte, hogy megtanít puskával lőni, és ha majd odanövök, akkor örökölhetem apám puskáját is.

Az erdősz fiai nem szerettek, sokkal vadabbak voltak, mint én, csikóra ültettek, mondván, megtanítanak lovagolni, fűzfavesszővel a farára csaptak. Az erdő szélső fáinak ágai vakartak le a megvadult csikóról. De vigyáztam, nem árultam el, hogy mennyire megijedtem, azt sem mutattam, hogy mennyire megütöttem magam. Az erdősz többnyire az istállót takarította velem, viszont az ígéretét megtartotta, megtanított lőni.

Mit éreztem akkor, amikor először lőttem, kérdezte a doki, pont azt, amit akkor, amikor az erdősz fiaival elloptunk egy üveg szilvapálinkát, megittuk hátul a csűrben, és rágyújtottam az első cigarettámra: hogy férfi vagyok.

Ősszel kerültem vissza nagyapámékhoz, az öreg már hozzám sem szólt, csak ha valami panasz volt rám, akkor pofozott meg. Felkerültem az ötödik osztályba végre, eleget ismételtam a harmadik és negyedik osztályt, már egy tanító sem akart fogadni, felnyomtak. Az elején szórakoztató volt, hogy minden órára más tanár jön be, de aztán eluntam. Ordasékkal csavarogtam inkább, sikerült elcsábítanunk egy cigánylányt, aki egy csomag cigarettáért mindannyiunkkal lefeküdt. Nem volt rossz, bár a cigánylány végig visított, Ordasék is röhögve nézték, mekkora farkam van. Talán akkor fogadtak be végérvényesen, bár én azután is azt csináltam, amit akartam. Ritkábban jártam haza, rézszenen nem tudtam azt a három kilométert legyalogolni nagyapámék házáig,

a buszra adott pénzt, persze, elittam, vagy elkártyáztam. Betörtünk a vendéglőbe is, én voltam a legkisebb, hát én másztam be a hátsó ablakon, erős voltam, ládánként adogattam ki a pálinkát és a bort. Kint, a mezőn volt egy kaliba, ott csaptunk hatalmas bulit, a város kurvái is mind ott voltak, hallottak már rólam. Nem ittam sokat, inkább az egyik fogatlan picsával szórakoztam, szoptattam egyre. Később pár üveg köményessel kimentem az erdőbe, ezzel volt szerencsém, a többieket mind elvitte a rendőrség, be is zárták őket fejenként két évre.

Nehezen végeztem el az általánost, tizenhét évesen kerültem ki. Nem akartam felvételizni sehová, de muszáj volt. Mama közben meghalt, elég rosszul esett, nagyapám attól kezdve semmire sem volt jó. Már inni sem tudott, csak totyogott egyik padtól a másikig, nem érdekelt, fent laktam a városban az árvaháziakkal, csak nyugdíjkor mentem hozzá, elvettem a pénzét is. Emiatt aztán verekedtem is a nagybátyámmal, erősebbnek bizonyultam, de feljelentett a szarházi, javítóintézetbe vittek. Életemben először voltam nagyobb városban, az Intézetben a fiúk a meleg szart is kiverték belőlem, ha nem azt csináltam, amit Kopasz mondott. Véletlenül elkottyantottam, hogy tudok lőni, Kopasz nem hitte, legközelebb, amikor krumplicsüszedni, vagyis inkább csak tallózni vittek a fagyos földekre, elővett egy pisztolyt, odadobta nekem, megparancsolta, hogy lőjek ebédet. Egy nyulat, három varjút vittem neki. A varjún nagyot röhögtek, de megsütötték, a parázsban krumplit is sütöttek, megették. Akkor neveztek el Cowboynak, Kopasz kinevezett a testőrének, pisztollyal a derékövemben kísértem mindenfele. Az egész város tudta, hogy fegyverrel mászkálok a Kopasz után, nem is lett semmi zrí, pedig lett volna kedvem kipróbálni emberen is.

Tizennyolc évesen engedtek ki az Intézetből, az iskolába már nem vettek vissza, nem mintha visszakívánkoztam volna. Ordasék is feltételesen szabadlábra kerültek, mutogatták a farkukat, kemény kis plexidarabokkal tették érdesebbé, a bőr alá műtötték be őket. Loptunk, hogy legyen miből megéljünk, loptunk csak a lopás kedvéért. Tivornya tivornyát ért, a kurvák szívesen jártak fel hozzánk, mert megkapták, amit a sok seggfej gyári munkás nem tudott adni nekik. Néha meg is vertük őket részegen, de ez benne volt a pakliban.

Akkor Ordasékat megint elkapták biciklilopás miatt, rám nem tudtak bizonyítani semmit, mégis lecsuktak három hónapra, bűntársi alapon. A börtönben semmi bajom nem esett. Miután valamivel okosabban kijöttem sem fenyegetett senki, csak a hülye rendőrök, de tőlük sem féltem, addigra már megszereztem apám puskáját.

Miért lőttem le a rendőröket, kérdezte a doktornő. Neki elárulom, válaszoltam nyugodtan, hogy nagyapámat is megöltem, ott van az öreg elásva hátul a diófa alatt, és ha kíváncsi, hát azért gyilkoltam meg például az öreget, folytattam, mert soha nem mesélte el, hogy apám furkósbottal verte agyon

anyámat, miután fél fülére süketé tette az állandó pofozkodásával, rajtam röhögött az egész óvoda, ha anyám a cukrászdában fagylalt helyett kekszet adott, Süketmanusznak neveztek egy faszfej mérnökapuka miatt, aki így becézett, mindig adott egy fricskát, és apám ugyanazzal a furkósbottal verte agyon a testvéreimet is, engem csak azért nem, mert azt akarta, hogy vegyük be magunkat az erdőbe, és mindenkit ölünk meg, aki valaha is bántott bennünket, különben is pont akkor a nagyapáméknál voltam, aki látván a fia állapotát, nem engedte be, a saját fiával viszont nem mert szembeszállni, a rendőrt meg azért nyírtam ki, nehogy azt higgye, kedves doktornő, hogy a verések miatt, sokkal nagyobb ruhákat is kaptam az Intézetben, hanem mert ő volt az, aki nagymamát pajzsként maga előtt tartva hatolt be apám lakásába a szomszédok feljelentésére, és apám akkor robbantotta fel magát egy gránáttal. A csuklójához kötözte gézzel, épp borotválkozott, amikor a rendőrök berúgták az ajtót, az egész lakás vérben úszott, és odavágta a gránátot a kagyló széléhez, legalábbis így mesélte a börtönben egy városombéli cigánygyerek, aki disznólopásért került be, és a rendőrfőnök anyósának adta el a lopott húst.

A doktornőt ez már nem érdekelte, befejezte a jegyzetelést, és kiküldött. A kórterembe lépve rám nézett a szemüveges figura, bólintottam, mire láthatóan felvidult. Őt meg fogom fojtani valamelyik este, csak fejezze be a nagyszüleinél eltöltött vakációinak az elmesélését.

KEREK FERENC: VADAKAT TERELŐ JUHÁSZOK